

**GENÇLİK
MERKEZLERİNDE
GÖNÜLLÜLÜK
ve
LİDERLİK**

**Abdulmecit BÜLBÜL
Kürşad SERTBAŞ**

© Copyright 2019

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanhığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN

978-605-258-682-2

Kitap Adı

Gençlik Merkezlerinde Gönüllülük ve Liderlik

Yazarlar

Abdulgmeçit BÜLBÜL

Kürşad SERTBAŞ

Yayın Koordinatörü

Yasin Dilmen

Sayfa ve Kapak Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Yayıncı Sertifika No

25465

Baskı ve Cilt

Sonçağ Matbaacılık

Bisac Code

SPO000000

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A

Yenişehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

» ÖNSÖZ

Gençlik ve Spor faaliyetlerinde resmi ve gönüllü personellerin etkinliklerde görev almaları ile ilgili yasal mevzuatlar çerçevesinde birçok uygulamalar mevcuttur. Bu çerçevede sportif, rekreatif, sanatsal ve kültürel aktivitelerde kurumlarda görev alan resmi personele destek olacak gönüllülerde görev almaktadır. Özellikle son yıllarda ülkemizde sayısı gittikçe artan uluslararası spor organizasyonlarının yönetim süreçlerinde gönüllüler aktif olarak yer almaktadırlar. Organizasyonel boyutlarda dönemsel olarak etkinliklerde görev alan gönüllülerin yanında spor yönetimi sisteminde yer alan kamu kurumlarında da gönüllü yönetim sistemi süreklilik göstermektedir.

Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağlı merkez ve il teşkilatlarında, ulusal spor federasyonlarında, Gençlik Merkezlerinde gönüllüler nitelikleri ve uzmanlık alanlarına göre yönetim ve uygulama süreçlerinde kadrolu personele destek olmaktadır. Bireylerin bu faaliyetlerde gönüllü olarak görev almaları organizasyonların başarısında önemli bir yer almaktadır.

Gençlik Merkezlerinde Gönüllülük ve Liderlik başlıklı bu kitabın amacı, bir lisansüstü çalışma olarak planlanan ve Gençlik ve Spor Bakanlığı, Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü koordinesinde Gençlik ve Spor İl Müdürlüklerine bağlı Gençlik Merkezlerinde çalışan Gençlik Liderlerinin, lider yönetici ve gönüllülük davranışlarının motivasyonel faktörler açısından incelendiği araştırmanın sonuçlarını siz değerli spor eğitimcileri ve yöneticileri ile paylaşmaktır. Gönüllülük davranışının gençlik liderliği boyutunda incelendiği bu araştırma Gençlik Merkezleri yönetim ve uygulama süreçlerine yeni yaklaşımlar getirecektir. Gençlik ve Spor Bakanlığı gönüllülük faaliyetleri ve Gençlik Merkezleri

faaliyetlerinin okuyucular ve spor eğitimcileri tarafından takip edilmesi açısından yönetmelikler ve gönüllülük strateji belgesinde çalışma sonunda yer almaktadır. Özellikle 2019 Gönüllülük Yılı kapsamında spor yönetimi alanına olumlu katkıları olacak bu araştırmaya katkıları için Gençlik ve Spor Bakanlığı Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü yetkililerine teşekkür ederiz.

Doç. Dr. Kürşad SERTBAŞ

Uzm. Abdulmecit BÜLBÜL

» **SİMGELER ve KISALTMALAR DİZİNİ**

AB : Avrupa Birliđi

BTGM : Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü

SGM : Spor Genel Müdürlüğü

GSİM : Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü

GSB : Gençlik ve Spor Bakanlığı

TİCİ : Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı

KHK : Kanun Hükmünde Kararname

UN : Birleşmiş Milletler

STK : Sivil Toplum Kuruluşu

» İÇİNDEKİLER

1. Giriş	1
2. Genel Bilgiler	5
2.1. Gençlik ve Spor Bakanlığı Teşkilat Yapısı.....	5
2.1.1. Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü.....	8
2.1.2. Gençlik Merkezleri	9
2.2. Genç ve Gençlik.....	10
2.2.1. Gençlik Politikaları ve Stratejileri.....	11
2.3. Liderlik.....	13
2.3.1. Lider ve Yönetici	13
2.3.2. Lider Yönetici	14
2.3.3. Liderlik Türleri	15
2.3.4. Gençlik Liderliği	17
2.4. Motivasyon	19
2.4.1. Motivasyonel Faktörler	19
2.5. Gönüllülük.....	22
2.5.1. Gönüllülüğün Katılma Nedenleri.....	23
2.5.2. Gönüllülüğün Bireye Kazandırdıkları.....	24
2.6. Dünyada Gönüllülerin Durumu	25
2.6.1. Gönüllülük ve Yasal Mevzuat	25
2.6.2. Türkiye’de Gönüllülük Stratejileri.....	25
2019 Gönüllülük Yılı Strateji Belgesinin Temel Odakları	26
3. Amaç	29
4. Yöntem	29
4.1. Araştırmanın Tipi.....	29
4.2. Araştırma Grubu	29
4.3. Etik Kurul Onayı.....	30
4.4. Veri Toplama Araçları.....	30
4.4.1. Kişisel Bilgi Formu	30

4.4.2. Spor Gönüllüleri Motivasyon Ölçeği	30
4.4.3. Gençlik Liderlik Özellikleri Ölçeği.....	31
4.5. Verilerin Toplanması.....	32
4.6. Verilerin Analizi	32
5. Bulgular	35
6. Tartışma.....	65
7. Sonuçlar ve Öneriler	73
7.1. Sonuçlar	73
7.2. Öneriler.....	73
Kaynaklar Dizini.....	75
Ekler.....	83
EK-1. 2019 Gönüllülük Yılı Strateji Belgesi.....	83
1. Giriş.....	83
1.1. Gönüllülüğün Tanımı	85
1.2. Gönüllülerin Motivasyonları	86
1. Toplum Yararı	87
2. Sosyalleşme Becerileri	87
3. Kişisel Gelişim Becerileri	87
4. İstihdamla İlişkili Saikler.....	87
Gönüllülüğün İşlevleri ve Değerlendirilmesi	89
1.3. Gönüllülüğün Faydaları.....	90
1.4. Türkiye’de Gönüllülük.....	92
2. 2019 Gönüllülük Yılı Strateji Belgesinin Temel Odakları	94
2.1. Gönüllülük Kültürünün Güçlendirilmesi	94
2.2. Teknolojinin Daha Etkin Kullanımı.....	95
2.3. Daha Etkili Düzenleme ve Risk Yönetimi	95
2.4. Gönüllü Yönetiminin Güçlendirilmesi ve Eğitimin Artırılması	95
2.5. Kurumlararası İlişkilerin Güçlendirilmesi.....	96
2.6. Gönüllülüğün Tanınması ve Değerlendirilmesi.....	96

3. Uygulama Ve Adımlar	96
4. Eylemler	97
4.1. Gönüllülük Kültürünün Güçlendirilmesi	97
4.2. Gönüllülük İçin Teknolojinin Daha Etkin Kullanılması	98
4.3. Gönüllülüğün Daha Güçlü Bir Düzenlemeye Sahip Olması ve Gönüllü Risk Yönetimi	99
4.4. Gönüllülük Yönetiminin ve Eğitiminin Güçlendirilmesi.....	99
4.5. Kurumlararası İlişkilerin Güçlendirilmesi	100
4.6. Gönüllülüğün Tanınması ve Değerlendirilmesi	101

**EK-2. Gençlik ve Spor Bakanlığı Gençlik Liderliği Eğitim,
Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönerge, 2015. 103**

Birinci Bölüm.....	103
Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar.....	103
Amaç ve Kapsam	103
Dayanak	103
Tanımlar.....	103
İkinci Bölüm	107
Genel Hükümler, Gençlik Liderliği Yetiştirme ve Gelişim Eğitimi.....	107
Gençlik Lideri/Gönüllü Gençlik Lideri Kontenjanlarının Belirlenmesi.....	107
Eğitim İhtiyacının Tespiti	107
Eğitimin Aşamaları	108
Gençlik Liderliği Yetiştirme Eğitimine Katılacak Adaylarda Aranacak Şartlar	108
Gençlik Liderliği Yetiştirme Eğitiminin İlanı ve Başvuru.....	109
İlk Düzey Eğitim.....	109
Uygulama Eğitimi.....	110
Uygulama Eğitiminin Değerlendirilmesi.....	111

Gençlik Lideri Belgesi Verilmesi	112
Gençlik Liderliği Gelişim Eğitimi	112
Eğitici Görevlendirilmesi	112
Gençlik Liderlerinin İstihdamı.....	112
Gönüllü Gençlik Lideri.....	113
Gençlik Liderlerinin Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları ...	114
Gençlik Liderlerinin Yıllık Performanslarının Değerlendirilmesi.....	115
Gençlik Liderlerinin Gençlik Lideri Belgesinin İptali	116
Gönüllü Gençlik Liderlerinin Kimlik Kartının İptali.....	117
Üçüncü Bölüm.....	119
Çeşitli ve Son Hükümler.....	119
Yönergede Hüküm Bulunmayan Haller	119
Yürürlükten Kaldırılan Mevzuat	119
Yürürlük.....	120
Yürütme	120
EK-3. Gençlik ve Spor Bakanlığı Gençlik Merkezleri Yönetmeliği.....	121
(Resmî Gazete Tarihi: 13.07.2003, Resmî Gazete Sayısı: 25167).....	121
Birinci Bölüm.....	121
Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar.....	121
Amaç	121
Kapsam	121
Dayanak.....	121
Tanımlar.....	122
İkinci Bölüm	123
Esas Hükümler.....	123

Gençlik Merkezinin Tanımı ve Amacı.....	123
Kuruluş ve Kapanış	124
MADDE 6 – (Başlığıyla birlikte değişik: RG-17/10/2009-27379).....	124
Gençlik Merkezi Müdürünün Görev, Yetki ve Sorumlulukları.....	125
Uzman eleman, lider ve öğreticilerin görevleri ve sorumlulukları	127
Madde 9 — (Başlığıyla birlikte değişik: RG-20/09/2005-25942).....	127
Danışma Kurulu, Oluşturulması ve Görevleri	128
Disiplin Kurulunun Oluşturulması ve İşleyişi.....	129
Disiplin Kuruluna Verilmeyi Gerektiren Durumlar ve Cezalar	130
Fahri Olarak Görevlendirme ve Fahri Görevlilerin Görevine Son Verilmesi.....	130
Çalışma Saatleri	131
Gençlik Merkezi Faaliyetleri	131
Üye Olma Şartları.....	133
Form, Defter ve Dosyalar	134
Görevlilere Ödenecek Ücret.....	135
Madde 19 — (Değişik:RG-20/09/2005-25942)	135
Ödüllendirme.....	136
Yasak Faaliyetler ve Denetim	136
Üçüncü Bölüm.....	137
Son Hükümler.....	137
Yürürlük.....	137
Yürütme	137

» KAYNAKLAR DİZİNİ

- Atçı D, Yenipınar U, Unur K. Gönüllü olma nedenleri: Mersin 2013 Akdeniz oyunları örneği. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*.2014; 11 (3): 42-56.
- Akatay A, Yelkikalan N. Sivil Toplum Kuruluşlarında Gönüllülük ve İnsan Kaynaklarının Yönetimi. Ekin Basım Yayın Dağıtım. Bursa. 2007.
- Artan T, Taşci A, Başçillar M. Üniversite öğrencilerinin gönüllü olma motivasyonları ile özgecilik düzeyleri arasındaki ilişki. *Journal of Social And Humanities Sciences Research*. 2018: 5 (26); 2488-2493.
- Arslan M. Gençlik, Gönüllülük ve Gönüllü Yönetimi. Gençlik ve Gönüllülük. Kesgin B. Yaman M. Ed. Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayınları. Ankara. 2016; 9-30.
- Atay E, Mengü E. Sosyal politika öğrencilerinin gönüllülük eğilimleri: Yalova Üniversitesi Örneği. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*. 2017; 14: 62-76.
- Abban B. Gönüllü kuruluşlarda gençlerin gönüllülük düzeyleri ve beklentileri. Yalova Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2016.
- Aktan CC. Değişim Çağında Yönetim, İstanbul: İstanbul Sanayi Odası Yayını, Sistem Yayıncılık, 2003. <http://www.canaktan.org/can-aktan-kitaplar/yonetim.pdf> (Erişim: 02.02.2019)
- Ardahan F. Ciddi boş zaman faaliyeti olarak gönüllülük: AKUT örneği. *Mediterranean Journal of Humanities*. 2016; 47-61, (doi: 10.13114/MJH.2016119288).
- Akbaş O. Amerikan gönüllü kuruluşları: Barış gönüllülerinin Dünyada ve Türkiye'deki çalışmaları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2006: 4; 85-99.
- Bakan İ. Örgüt kültürü ve liderlik türlerine ilişkin algılamalar ile yöneticilerin demografik özellikleri arasındaki ilişki: Bir alan araştırması. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2008: 13-40.
- Baran AG. Genç ve gençlik: Sosyolojik bakış. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 2013. 1(1).
- Bektaş Ç. Liderlik yaklaşımları ve modern liderden beklentiler. *Selçuk Üniversitesi Akşehir Meslek Yüksekokulu Sosyal Bilimler Dergisi*, 2016; 2 (7).
- Büyük K. İşlek M. Çakmak M. Tiltay M. Yöneticilerin ve çalışanların bakış açısıyla sivil toplum kuruluşlarında gönüllülerin motivasyonla-

- rı. Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 2016; 17: 303-323.
- Bay M, Akpınar S. Liderlik tarzları ve girişimcilik özellikleri üzerine bir uygulama. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2017; 10 (52),(doi: <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2017.1950>).
- Belediye Kanunu. Resmi Gazete: 25874, 03 Temmuz 2005.
- Cansoy R. Türkiye’de ortaöğretim okullarındaki öğrencilerin gençlik liderlik özelliklerinin incelenmesi. Doktora Tezi. Eskişehir Osman-gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2015.
- Caz Ç, Yılmaz S, Göksel A ve diğ. Spor organizasyonlarında gönüllü katılımın incelenmesi: Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencileri üzerine bir uygulama. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2016; 9 (43): 2557-2564.
- Cansoy R. Turan S. Gençlik liderlik özellikleri ölçeği: Güvenirlilik ve geçerlik çalışması. Türkiye Eğitim Dergisi, 2016: 1; 19-39.
- Ceylan H. Avrupa gençlik politikaları ve gönüllülük. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi. 2016; 9 (42): 1049-1061.
- Cumhurbaşkanlığı kararnamesi. Resmi Gazete: 30474. 1 No’lu Kararname, 10 Temmuz 2018.
- Çetin S, Giderler C, Güler M. Lider yöneticilerin çalışanların motivasyonuna ve performansına etkisi: Kamu kuruluşunda bir çalışma. Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2017; 19 (4): 36-49.
- Çalışkan A. Gündoğdu Özel E. İş performansının artırılmasında motivasyonel faktörlerin rolü; yenilikçi davranışın aracılık rolü: Mersin bölgesi özel bankalarında bir uygulama. Türk Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, 2018; 3 (1): 1-25.
- Çelik C, Sünbül Ö. Liderlik algılamalarında eğitim ve cinsiyet faktörü: Mersin ilinde bir alan araştırması. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2008; 13; 49-66.
- Demir Ö, Bağlıoğlu A. Sağlık kurumlarında kurumsal imaj sürecinde lider yöneticilik. Fırat Üniversitesi Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 2017; 1; 1-26.
- Deliveli Ö. Yönetimde yeni yönelimler bağlamında lider yöneticilik. Süleyman Demirel Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010.
- Ekmekçi R, Çelik A. Organizasyon başarısı: Liseler Dünya Hentbol şampiyonası örneği. İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 2015; 4 (3); 563-576.
- Erdurmazlı E. Gönüllülerin motivasyon ve iş tatminleri üzerine bir araştırma: Örgüt kültürünün aracılık etkisinin incelenmesi. Yöne-

- tim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, 2018; 16 (2): 71-90. (doi: 10.11611/yead.389674).
- EuropeanYouth Portal. https://europa.eu/youth/eu/article/46/1029_tr (Erişim: 9 Mart 2019).
- Erdoğan Z. Türkiye’de resmi gönüllülüğün düşük olma nedenleri: Üniversite öğrencileri üzerinde bir araştırma. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2016.
- Fişne M, Karagöz, Y. Uluslararası spor organizasyonları için gönüllü motivasyonları ölçeği’nin Türkçe’ye uyarlanması. Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 2016; 1 (1): 1-16. (doi:10.25307/jssr.271322)
- Fişne M. Kişilik özelliklerinin sporda gönüllülük motivasyonu üzerine etkisi: Uluslararası spor organizasyonlarında görev alan gönüllülere yönelik bir araştırma. Doktora Tezi. Cumhuriyet Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017.
- Güngör F, Çölgeçen Y. STK’larda gönüllü yönetimi ve motivasyonun performansa etkisi. Akademik İncelemeler Dergisi, 2013; 8: 163-187.
- Güngör F. Gönüllü yönetiminin önemli bir aşaması olarak performans değerlendirme. Strategic Public Management Journal, 2016; 2: 21-48.
- Güzel B. International periodical for the languages, literature and history of Turkish or Turkic, 2015; 10 (6): 521-532. (doi:http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.814).
- Gençlik ve Spor Bakanlığı. Ulusal gençlik ve spor politikası belgesi. Resmi Gazete: 28541, 2013.
- Gençlik ve Spor Bakanlığı. Gençlik merkezleri yönetmeliği. Resmi Gazete: 25167, 2003.
- Gençlik ve Spor Bakanlığı. Eğitim, Kültür ve Araştırma Genel Müdürlüğü. Dünya ülkeleri ulusal gençlik stratejileri raporu. 2017.
- Gençlik ve Spor Bakanlığı. Gençlik ve Spor Bakanlığının teşkilat ve görevleri hakkında kanun hükmünde kararname. Resmi Gazete: 27958; 1079-1090, 2011.
- Gençlik ve Spor Bakanlığı Gençlik liderliği eğitim, çalışma usul ve esaslarına dair yönerge, 2015.
- Gençlik ve Spor Bakanlığı. <http://sgm.gsb.gov.tr/Sayfalar/112/105/Tarihce> (Erişim: 23.01.2019)
- Gençlik ve Spor Bakanlığı. http://www.gsb.gov.tr/BakanlikHizmetBirimleri/ghgm/teskilat_semasi.html (Erişim: 23.01.2019)
- Gençlik ve Spor Bakanlığı. Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü: 3. Dönem Birim Faaliyet Raporu.2015

http://www.gsb.gov.tr/BakanlikHizmetBirimleri/ghgm/faaliyet_raporu.pdf (Erişim: 28 Ocak 2019).

Gençlik ve Spor Bakanlığı. Bakanlık Teşkilat Şeması.

<https://www.gsb.gov.tr/Sayfalar/35/10/TeskilatveGorevleri> (Erişim: 16 Eylül 2019).

Gençlik ve Spor Bakanlığı. Gönüllülük Yılı Stratejisi.

[http://www.gsb.gov.tr/Public/Edit/images/GSB/gencongnull%C3%BC-lerkitapc%C4%B1k/GencGonulluler2019Kitap%20\(1\).pdf](http://www.gsb.gov.tr/Public/Edit/images/GSB/gencongnull%C3%BC-lerkitapc%C4%B1k/GencGonulluler2019Kitap%20(1).pdf)(Erişim: 25 Mart 2019).

Gençlik ve Spor Bakanlığı. <http://gsb.gov.tr/HaberDetaylari/3/151289/2019u-gonulluluk-yili-ilan-ediyoruz.aspx> (Erişim: 10 Mart 2019).

Gençlik ve Spor Bakanlığı. <https://gencongnulluler.gov.tr/Sayfalar/hakkimizda> (Erişim: 03 Temmuz 2019).

İl Özel İdaresi Kanunu. Resmi Gazete: 25745, 22 Şubat 2005.

İç İşleri Bakanlığı. İl Özel İdaresi ve Belediye hizmetlerine gönüllü katılım yönetmeliği. Resmi Gazete: 25961, 09 Ekim 2005.

Koşan A, Güneş E. Gönüllülük ve Erzurum 2011 üniversitelerarası kış oyunları. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2009; 13:1-18.

Kara EK. Üniversite 2011 Erzurum kış oyunlarındaki gönüllülerin katılma motivasyonları ve oyunlar sonrası beklenti ve memnuniyetlerinin değerlendirilmesi. Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi. Sağlık Bilimler Enstitüsü, 2012.

Kılıç Özkaynar G. Tarihte öne çıkan Türk lider örnekleri üzerine bir inceleme. Ekonomi, İşletme ve Yönetim Dergisi. 2017; 1; 10-31.

Sarol H, Ekinci E, Karaküçük S. Otistik çocuklar spor eğitim projesi'ne gönüllü olarak katılan Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin görüşleri. Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi, 2011; 13; 67-73.

Kalkınma Bakanlığı. 10. Kalkınma Planı.(2014-2018). Ankara.2013

<http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/Onuncu-Kalk%C4%B1nma-Plan%C4%B1-2014-2018.pdf> (Erişim: 24 Ocak 2019).

Kalkınma Bakanlığı. 10. Kalkınma Planı.(2014-2018). Özel İhtisas Komisyonu Raporu (Spor). Ankara. 2014.

http://www.cka.org.tr/dosyalar/Ozel%20Ihtisas%20Komisyonu%20Raporlar%C4%B1/Spor_%C3%B6ik.pdf (Erişim: 24 Ocak 2019).

Kalkınma Bakanlığı. Uzun Vadeli Strateji ve 8. Beş Yıllık Kalkınma Planı. (2001-2005) Ankara, 2001.<http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/Sekizinci-Be%C5%9F-Y%C4%B1ll%C4%>

- B1k-Kalk%C4%B1nma-Plan%C4%B1-2001-2005.pdf (Erişim: 24 Ocak 2019).
- Kocaeli Büyükşehir Belediyesi. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi hizmetlerine gönüllü katılım yönetmeliği. <https://www.kocaeli.bel.tr/tr/main/pages/il-ozel-idaresi-ve-belediye-hizmetlerine-gonu/299> (Erişim: 29 Temmuz 2019).
- Kocaeli Büyükşehir Belediyesi. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi gönüllü itfaiyecilik yönetmeliği. <https://www.kocaeli.bel.tr/tr/main/pages/kbb-gonullu-itfaiyecilik-yonetmeliği/328> (Erişim: 29 Temmuz 2019).
- Meier JF. Henderson KA. Kamp Liderliği: Kamplarda Liderlik ve Programlama. WavelandPress, Inc. Illinois. 2012. Çev. Gürcan Günay, GSB Eğitim Kültür ve Araştırma Genel Müdürlüğü, Ankara, 2016.
- Özşen G. 2010 Dünya Basketbol şampiyonasında görev alan gönüllü katılımcıların beklentilerinin karşılanıp karşılanmadığının belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2012.
- Özmutaf NM. Sivil toplum kuruluşlarının misyonları gerçekleştirmede insan kaynaklarının rolünün gönüllü yönetimi yaklaşımları bağlamında incelenmesi. Doktora Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2007.
- Özmaden H. Cumhuriyet dönemi ilk spor teşkilatı Türkiye İdman Cemiyeti (1922-1936)'nin yapılanma sürecinde beden eğitimi ve sporun fonksiyonları, fonksiyonlardaki değişimler ve toplumsal hayata etkileri. Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 1999.
- Önen S. M, Kanayran H.G. Liderlik ve Motivasyon: Kuramsal Bir Değerlendirme. Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi. 2015; 5: 43-64.
- Özkan M. Liderlik hangi sıfatları alıyor? Liderlik konulu makalelerin incelenmesi. Gaziantep University Journal of Social Sciences, 2016; 15 (2): 615-639.
- Öğüt E, Yenel F, Kocamaz S. Spor federasyonlarındaki gönüllülerin katılım nedenleri ve kazanımları: Ciddi boş zaman teorisine göre bir değerlendirme. Pamukkale Journal of Sport Sciences. 2013; 4: 48-76.
- Palabıyık H. Gönüllülük ve yerel hizmetlere gönüllü katılım üzerine açıklamalar. Yönetim Bilimleri Dergisi, 2011; 9: 85-114.
- Palaz S, Boz İ. Üniversite mezunu yetişkinlerin farklı organizasyonlarda gönüllü hizmet vermesini etkileyen faktörler. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2008; 11 (19); 95-106.

- Sertbaş K, Atalı L, Taşkıran Y ve diğ. Sporda gönüllü insan kaynakları organizasyonu, Türkiye için uygulama örneği. Ege Üniversitesi, Performans Dergisi, 2004; 10 (1); 21-28.
- Sertbaş K. Üniversiyede 2005 İzmir oyunlarında görevli gönüllü insan kaynaklarının, organizasyona katılım nedenleri ve motivasyonel faktörlerin analizi. Doktora Tezi. Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2006.
- Sertbaş K, Zengin E, Çutuk S. Üniversiyede 2005 İzmir oyunlarında, gönüllü insan kaynakları yönetimi çalışmalarının incelenmesi. Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri, 2008; 3 (2); 39-44.
- Sivil Toplum Geliştirme Merkezi. STÖ'ler için Gönüllülük ve Gönüllü Yönetimi Rehberi. Genişletilmiş 2. Baskı. (2009). <http://panel.stgm.org.tr/vera/app/var/files/g/o/gonulluluk2.pdf> (Erişim: 23 Ocak 2019).
- Şentuna M. Türkiye'deki gençlik ve spor ile ilgili kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşlarının gençlik politikalarının değerlendirilmesi ve bir model örneği. Doktora Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 2009.
- Şencan MN, İbicioğlu H. Karabekir M. Kadın yöneticilerin liderlik özelliklerinin incelenmesi: Türkiye'deki kadın rektörler üzerine bir içerik analizi. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2015; 20: 241-259.
- Şahin A, Taşpınar Y, Eryeşil K. ve diğ. Kamu yönetiminde liderlik: Yönetici ve çalışanların liderlik algısı. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi, 2015; 18 (2): 73-96.
- Tengilimoğlu D. Kamu ve özel sektör örgütlerinde liderlik davranışı özelliklerinin belirlenmesine yönelik bir alan çalışması. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 2005; 4 (14): 1-16.
- Tınaz P. Çalışma Yaşamından Örnek Olaylar. Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş. 2. Baskı. İstanbul. 2009.
- Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı. STK'larda Gönüllülük ve Gönüllülük Politikaları. Vaka Analizi. 2012. <https://www.tusev.org.tr/usrfiles/images/STKlardaGonullulukVakaAnaliziTR.06.11.13.pdf> (Erişim: 5 Şubat 2019).
- Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı. Gönüllülük ve Yasal Mevzuat. <https://www.tusev.org.tr/usrfiles/files/GonullulukAnalizBilgiNotu.12.02.15.pdf> (Erişim: 11 Şubat 2019).
- UN Volunteers. Birleşmiş Milletler Gönüllüleri. Dünyada Gönüllülüğün Durumu Raporu. Çev. Biliz Z. Türkiye: Art Press. 2011. http://www.tr.undp.org/content/dam/turkey/docs/Publications/mdgs/SWVR_TR.pdf (Erişim: 24 Ocak 2019).

- Ünal M. Bilgi çağında değişim ve liderlik. Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 2012; 32 (1): 297-310.
- Yönten Balaban A, Çoban İnce İ. Gençlerin sivil toplum kuruluşlarındaki gönüllülük faaliyetleri ve gönüllülük algısı: Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı (TEGV) örneği. Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2015; 30 (2): 149-169.
- Yavuz C, Çiftçi İ. Türkiye’de bulunan gençlik merkezlerinin durumu ve Doğu Anadolu Bölgesi’nin değerlendirilmesi. Türk İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2017; 4 (15): 438-449
- Yıldırım S, Yıldız A, Kuruç Z. Egzersizde motivasyonel düzenlemeler ve dönüşümcü liderlik ilişkisi. Spor Bilimleri Dergisi, 2015; 26 (2): 35-43.